

Raadsvoorstel

Datum raadsverg.: donderdag 24 september 2026

Agendapunt:

Zaak - documentnummer: Z23/146237 - D - 322886

Datum B&W-verg.: dinsdag 7 juli 2026

Portefeuillehouder(s): H.E.J.M. Meuwissen

Onderwerp

Gewijzigde vaststelling bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg'

Samenvatting

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 8 april 2026 een voorlopige uitspraak gedaan inzake het bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' vastgesteld bij raadsbesluit van d.d. 30 mei 2024. Het bestemmingsplan voorziet aan de Zandweg 10 te Maria Hoop in de realisatie van een 'Livar Experience Centre'. Tegen de vaststelling van dit bestemmingsplan is door een varkenshouderij beroep ingesteld. Twee punten van dit beroepsschrift zijn door de Afdeling gegrond verklaard. Om te komen tot een spoedige beslechting van het geschil heeft de Afdeling uw raad opgedragen om de geconstateerde gebreken te herstellen binnen 26 weken na verzending van de uitspraak. Om deze reden is een gewijzigd bestemmingsplan opgesteld. Dit bestemmingsplan ligt nu ter vaststelling voor aan uw raad.

Voorstel

1. Het bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg', getekend op de ondergrond met identificatienummer o_NL.IMRO.1711.BP20220087-VG02, gewijzigd vast te stellen;
2. Voor het plangebied geen exploitatieplan ex artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening vast te stellen.

Inleiding

Op 30 mei 2024 heeft uw raad het bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' vastgesteld. Het bestemmingsplan voorziet aan de Zandweg 10 te Maria Hoop in de realisatie van een 'Livar Experience Centre'. Dit is een concept rondom het Limburgse kloostervarken bestaande uit varkenshouderijactiviteiten gecombineerd met een bezoekerscentrum, een vleesatelier en een slachterij. Tegen het plangedeelte aan de Zandweg is door een varkenshouderij, gelegen op een kleine 300 meter afstand van het geplande experience centre, beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: de Afdeling). Volgens de varkenshouderij wordt het risico op dierziektes door het bestemmingsplan vergroot en vreest zij voor de gevolgen daarvan voor haar varkenshouderij. Het beroep is bij de Afdeling behandeld op 12 november 2025.

De Afdeling heeft op 8 april 2026 een tussenuitspraak gedaan. Uit de conclusie van de tussenuitspraak volgt dat de raad onvoldoende inzichtelijk heeft gemaakt welke maatregelen hij uit een oogpunt van een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk acht om de overdracht van infectieziekten op mens en dier tot een aanvaardbaar niveau te beperken en in hoeverre het treffen van die maatregelen gewaarborgd is in het bestemmingsplan. Hiermee heeft de raad onvoldoende gemotiveerd dat het bestemmingsplan getuigt van een goede ruimtelijke ordening. Het bestemmingsplan is in zoverre vastgesteld in strijd met artikel 3:2 en artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht.

Inhoudelijke toelichting

Motiveringsgebrek

Uit de tussenuitspraak volgt dat de Afdeling het standpunt van de raad zo begrijpt dat de raad de komst van het experience centre in overeenstemming vindt met een goede ruimtelijke ordening, omdat maatregelen genomen kunnen worden om de overdracht van infectieziekten op mens en dier tot een aanvaardbaar niveau te beperken en dat het plan om diezelfde reden niet zulke grote gevolgen heeft voor de varkenshouderij en anderen dat hun belangen zwaarder wegen dan het belang van het Livar Experience Centre.

De mogelijkheid en de noodzaak voor het treffen van maatregelen ziet de Afdeling bevestigd in de Aanmeldnotitie vormvrije m.e.r. beoordeling en het advies van de GGD over deze Aanmeldnotitie. Echter, zo volgt uit de tussenuitspraak, anders dan een doorsneevarkenshouderij heeft het Livar Experience Centre een commerciële publieksfunctie waar veelvuldig contact tussen mens en dier niet is uitgesloten. Gelet hierop heeft de raad volgens de Afdeling onvoldoende inzichtelijk gemaakt welke gevolgen bezoekers van het experience centre hebben voor het risico dat een besmetting met een dierziekte plaatsvindt. De raad heeft namelijk niet inzichtelijk gemaakt welke maatregelen nodig zijn om besmettingen met dierziekten te voorkomen. Het is daarom, volgens de Afdeling, ook onduidelijk of er, in het licht van het risico op besmettingen met dierziekten, een veilige hoeveelheid bezoekers is, en als dit zo is, of de hoeveelheid bezoekers die de raad voor ogen heeft (15.000 per jaar), ook als veilig te beschouwen is. Of de raad in het bijzonder een maatregel had moeten treffen voor een maximumaantal bezoekers kan de Afdeling vooralsnog niet beoordelen, zo volgt uit de tussenuitspraak.

Kort samengevat, moet uw raad dus inzichtelijk maken in welke maatregelen het bestemmingsplan moet voorzien om de overdracht van infectieziekten op mens en dier tot een voor de raad aanvaardbaar niveau te beperken. Ook moet uw raad inzichtelijk maken of een maximumaantal bezoekers in de planregels van het bestemmingsplan vastgelegd moet worden.

Om het hiervoor omschreven motiveringsgebrek te onderbouwen is een oplegnotitie opgesteld en het onderliggende rapport 'Risk assessment Livar Experience Center'. Zie de bijgevoegde bijlagen. Uit de notitie volgt samengevat het navolgende.

Maximumaantal bezoekers

Het Livar Experience Centre is een concept rondom het Limburgse kloostervarken bestaande uit varkenshouderijactiviteiten gecombineerd met een bezoekerscentrum, een vleesatelier en een slachterij. De basis van dit concept is de varkenshouderij. De overige onderdelen van het concept vloeien voort uit deze varkenshouderij. Omdat er sprake is van een varkenshouderij moet het bezoekersbeleid van het experience centre, net zoals bij een doorsneevarkenshouderij, voldoen aan de hierop betrekking hebbende wet- en regelgeving. Het feit dat de bezoekersgroep bij het experience centre¹ groter en diverser is dan bij een doorsneevarkenshouderij maakt dit niet anders. Gelet hierop bestaat er dus geen aanleiding om een maximumaantal bezoekers in de planregels vast te leggen.

Maatregelen beperken overdracht infectieziekten

In de oplegnotitie is een redeneerlijn opgenomen voor de te treffen maatregelen in het bestemmingsplan om de overdracht van infectieziekten op mens en dier tot een aanvaardbaar niveau te beperken en waardoor het risico van deze overdracht bij het experience centre niet groter is dan bij een doorsneevarkenshouderij.

¹ De bezoekersgroep bij het experience centre bestaat niet alleen uit onder andere de werknemers en de veearts zoals bij een doorsneevarkenshouderij, maar ook uit bijvoorbeeld scholieren en professionals, zoals slagers en groothandelaren, uit de vleessector.

Relevante wetgeving binnen dit kader is onder andere de Verordening (EG) nr. 852/2004 inzake levensmiddelenhygiëne (verder: de Verordening).

Uit artikel 4, eerste lid van de Verordening volgt dat:

‘Exploitanten van levensmiddelenbedrijven die zich bezighouden met primaire productie en de in bijlage I bedoelde, daarmee verband houdende bewerkingen, houden zich aan de algemene hygiënevoorschriften van deel A van bijlage I (...).’

Op grond van de Verordening wordt de varkenshouderij van het experience centre aangemerkt als een ‘exploitant van een levensmiddelenbedrijf’. Dit betekent dus dat de varkenshouderij moet voldoen aan de hygiënevoorschriften van deel A van bijlage I van de Verordening. Voor het bezoekersbeleid van het experience centre is onder andere het hygiënevoorschrift 3.b relevant:

Voorschrift 3.b

‘Onverminderd de in punt 2 bedoelde algemene verplichting moeten exploitanten van levensmiddelenbedrijven voldoen aan de toepasselijke communautaire en nationale wettelijke bepalingen betreffende het onder controle houden van gevaren voor de primaire productie en daarmee verband houdende bewerkingen, met inbegrip van:

*b) maatregelen die verband houden met de gezondheid en het welzijn van dieren en de gezondheid van planten en die gevolgen hebben voor de gezondheid van de mens, **inclusief programma’s voor bewaking en bestrijding van zoönosen en zoönose verwekkers.***’

In voorschrift 4 deel A Bijlage I van de Verordening is vervolgens voor exploitanten van levensmiddelenbedrijven die dieren fokken bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om aan de hygiënevoorschriften van de Verordening te kunnen voldoen. In verband met het voldoen aan deze voorschriften nemen in de praktijk veel bedrijven deel aan een erkend ketenkwaliteitssysteem. Zo weet een bedrijf zeker of de bedrijfsvoering voldoet aan de hygiënevoorschriften uit de Verordening.

Afgezien dat bedrijven niet verplicht zijn om aan een ketenkwaliteitssysteem deel te nemen, is het in Nederland gebruikelijk dat varkenshouders, waaronder de Livar-boerderijen, deelnemen aan het ketenkwaliteitssysteem van Holland Varken Quality (HVQ). Voor de beantwoording van de vraag in welke maatregelen het bestemmingsplan moet voorzien om de overdracht van infectieziekten op mens en dier tot een voor de raad aanvaardbaar niveau te kunnen beperken, zijn de voorschriften HV0304, HV0305 en HV0306 uit het kwaliteitssysteem relevant en zoals omschreven in de oplegnotitie. Deze voorschriften gaan specifiek in op het toegang hebben van bezoekers tot het bedrijfsgedeelte waar varkens gehouden worden.

Uit voorschrift HV0306 volgt expliciet dat op de grens tussen het schone en vuile gedeelte van een varkenshouderij een afscheiding aangebracht moet worden, zoals bijvoorbeeld een hek, muur of ketting. Echter, vanwege het beoogde bezoekersaantal is het bij het experience centre wenselijk om de toe te passen afscheiding in de planregels te regelen. Voor het experience centre is bijvoorbeeld een ketting een minder gewenste maatregel om de overdracht van dierziekten op mens en dier tot een aanvaardbaar niveau te beperken, omdat hier gemakkelijk overheen gestapt of onderdoor gekropen kan worden. Dit is dus geen geschikte afscheiding. Daarnaast is het wenselijk om rondom het gehele plangebied een dubbele omheining aan te brengen zodat de varkens van het experience centre geen contact kunnen maken met andere dieren op de aangrenzende gronden. De

voorschriften van HVQ voorzien hier niet in. Aanvullend op de voorschriften van het ketenkwaliteitssysteem van HVQ en in lijn met de adviezen uit het rapport 'Risk assessment Livar Experience Center' is het daarom wenselijk om in de planregels een voorwaardelijke gebruiksverplichting op te nemen waarin het volgende nader is geregeld:

- Het scheiden van looplijnen en het creëren van voldoende afstand tussen mens en varken (advies 1,5 m zoals bij de coronapandemie) of een scheiding middels een muur of glaswand.
- Een dubbele omheining rondom de varkensverblijven of een enkele dichte afscheiding, gebaseerd op de adviezen van de EFSA (= Europese Autoriteit voor voedselveiligheid).
- Het Livar Experience Centre is niet te bezoeken door niet-geregistreerde bezoekers (zie definitie onder kopje 'Wijziging planregels') indien vastgesteld wordt dat de varkens klinisch ziek zijn als gevolg van influenza of als niet-geregistreerde bezoekers griepachtige symptomen hebben.

Wijziging planregels

Op basis van het voorgaande wordt uw raad voorgesteld om de navolgende planregels aan het bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' toe te voegen.

Voorgesteld wordt om aan artikel 1 'Begrippen' de volgende begrippen toe te voegen:

1.96 geregistreerde bezoekers:

Bezoekers die op schone bedrijfsgedeelten moeten zijn en mogelijk in contact komen met de varkens, waarvoor geldt dat deze bezoekers eerst worden geregistreerd op het bedrijf en de schone bedrijfsgedeelten alleen mogen betreden via de hygiënesluis met in acht name van de geldende hygiëneregels zoals het dragen van schone bedrijfskleding en schoon schoeisel en het verplicht wassen van handen wanneer toegang tot dierenverblijven noodzakelijk is.

1.97 niet-geregistreerde bezoekers:

Bezoekers die komen kijken naar de varkens en die schone bedrijfsgedeelten niet betreden en waarvoor geen bijzondere hygiënemaatregelen gelden.

1.98 hygiënesluis:

Een ruimte gescheiden van ruimten waar dieren verblijven en voorzien van:

- a. een kleedruimte met beschikbare schone bedrijfskleding en schoeisel;*
- b. een was- en douchegelegenheid met beschikbare zeep en schone handdoeken;*
- c. een beschreven handelswijze om schone bedrijfsgedeelten te mogen betreden.*

1.99 klinisch ziek:

Een ziekte of aandoening die volledig tot uiting komt en merkbaar is met waarneembare symptomen of klachten.

1.100 schone bedrijfsgedeelten:

Buiten- en binnenruimten waar varkens verblijven, zoals de afdelingen, centrale gangen, werkruimtes en looproutes tussen de stallen, uitloopruimten, weides voor weidegang.

1.101 vuile bedrijfsgedeelten:

Alle buiten- en binnenruimten die niet behoren tot de schone bedrijfsgedeelten, zoals de aan- en afvoerroutes, het woonhuis en bijbehorende erf, parkeerplaatsen, niet-agrarische bedrijfsgebouwen.

Verder wordt uw raad voorgesteld om aan artikel 4.1.2 'Nadere detaillering van de bestemmingsomschrijving' de volgende voorwaardelijke verplichting toe te voegen:

j. Voorwaardelijke verplichting hygiënemaatregelen

Ten behoeve van een adequate milieuhygiëne en met het oog op de beperking van de overdracht van infectieziekten op mens en dier, is het gebruiken van het bestemmingsvlak overeenkomstig de bestemmingsomschrijving uitsluitend toegestaan onder de voorwaarde dat:

- 1. is voorzien in de inrichting van schone bedrijfsgedeelten en vuile bedrijfsgedeelten;*
- 2. schone bedrijfsgedeelten alleen toegankelijk zijn via een hygiënesluis voor geregistreerde bezoekers met gebruikmaking van schone bedrijfskleding en schoon bedrijfsschoeisel en gewassen handen;*
- 3. niet-geregistreerde bezoekers niet in contact mogen komen met varkens afkomstig van de varkenshouderij ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch met waarden – varkenshouderij met vrije weidegang en vrije uitloop';*
- 4. andere dieren dan afkomstig van de varkenshouderij ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch met waarden – varkenshouderij met vrije weidegang en vrije uitloop' niet in contact mogen komen met varkens afkomstig van de varkenshouderij ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch met waarden – varkenshouderij met vrije weidegang en vrije uitloop';*
- 5. ter voorkoming van contact als bedoeld onder punt 3 zijn binnen- en buitenruimtes van vuile bedrijfsgedeelten waar niet-geregistreerde bezoekers mogen komen, afgescheiden van de schone bedrijfsgedeelten door middel van:*
 - a. een dichte scheidingsconstructie in de vorm van een muur of glasplaat dan wel een combinatie daarvan, voor zover het betreft binnenruimtes;*
 - b. een dubbele omheining met een bouwhoogte van minimaal 1,0 meter en een tussenruimte van minimaal 1,5 meter, voor zover het betreft buitenruimtes;*
- 6. ter voorkoming van contact als bedoeld onder punt 4 zijn gronden die worden gebruikt voor vrije weidegang en vrije uitloop van varkens afgescheiden van aangrenzende gronden buiten de functieaanduiding "specifieke vorm van agrarisch met waarden - livar-experience" door middel van een dubbele omheining met een bouwhoogte van minimaal 1,0 meter en een tussenruimte van minimaal 1,5 meter;*
- 7. onverwijld na de vaststelling dat de varkens klinisch ziek zijn ten gevolge van influenza, niet-geregistreerde bezoekers geen toegang hebben tot de gronden waarop het bestemmingsvlak van toepassing is;*
- 8. niet-geregistreerde bezoekers die griepachtige symptomen vertonen geen toegang hebben tot de gronden waarop het bestemmingsvlak van toepassing is.*

Verdere procedure

Na de gewijzigde vaststelling door uw raad wordt aan de Afdeling en de andere betrokken partijen de uitkomst medegedeeld. Het nieuwe vaststellingsbesluit wordt daarnaast op de wettelijk voorgeschreven wijze bekend gemaakt en ter inzage gelegd met bijbehorende stukken. Deze bekendmaking wordt na besluitvorming geplaatst in het Gemeenteblad, het Waekblad en de gemeentelijke website. De bijbehorende stukken liggen vervolgens 6 weken ter inzage bij de gemeentelijke infobalie en zijn digitaal in te zien via www.ruimtelijkeplannen.nl, <https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart> en via de gemeentelijke website.

De varkenshouderij zal door de Afdeling in de gelegenheid worden gesteld om een zienswijze te geven op de wijze waarop het besluit is hersteld. Deze zienswijze mag alleen betrekking hebben op het voorliggende herstelbesluit en dus uitsluitend voor zover de beroepsgronden gegrond zijn verklaard door de Afdeling. Verder mag beroep aangetekend worden door degenen wiens belang rechtstreeks is getroffen door de aangebrachte wijzigingen in het opnieuw gewijzigd vastgestelde bestemmingsplan.

Mocht een zienswijze worden gegeven op of beroep worden ingesteld tegen het gewijzigd vastgestelde bestemmingsplan dan kan gedurende de genoemde termijn van 6 weken ook een verzoek om voorlopige voorziening worden ingediend bij de voorzitter van de Afdeling. In dat geval treedt het bestemmingsplan niet in werking na afloop van de beroepstermijn, maar wordt de inwerkingtreding opgeschort totdat op dat verzoek is beslist. Zodra een uitspraak is gedaan in beroep wordt het bestemmingsplan al dan niet onherroepelijk.

Financiële toelichting

Anterieure exploitatieovereenkomst en verkoopovereenkomst.

Met initiatiefnemer is een anterieure exploitatieovereenkomst en verkoopovereenkomst gesloten. Verwezen wordt verder naar de financiële toelichting bij het raadsvoorstel behorende bij het bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' d.d. 30 mei 2024.

Planschade

Omdat het risico op eventuele planschade niet op voorhand valt uit te sluiten, zijn met initiatiefnemer reeds eerder afspraken gemaakt over planschadeafwenteling. Deze zijn vastgelegd in de anterieure exploitatieovereenkomst.

Exploitatieplan

In dit geval is een anterieure exploitatieovereenkomst tussen partijen gesloten. Het kostenverhaal is daarmee anders verzekerd, waardoor geen exploitatieplan gemaakt hoeft te worden.

Juridische toelichting

- Ingevolge artikel 8:51 van de Algemene Wet Bestuursrecht kan uw raad de in de tussenuitspraak aangegeven gebreken in het bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' herstellen/nader motiveren in een nieuw besluit (bestuurlijke lus).
- In de tussenuitspraak is aangegeven dat bij de voorbereiding van het bestemmingsplan de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet toegepast hoeft te worden. Dit betekent dat het niet noodzakelijk is om eerst een ontwerpbestemmingsplan ter inzage te leggen alvorens het plan ter vaststelling aan de raad voor te leggen.

Duurzaamheid / Cittaslow

Het voorliggende plan past binnen de filosofie van Cittaslow. Het initiatief biedt een stukje bewustwording ten aanzien van de hedendaagse vleesconsumptie. De bezoeker van het initiatief krijgt de mogelijkheid om het leven van een Livar varken van zaadje tot karbonaasje te kunnen ervaren in een gebied waar het varken oorspronkelijk vandaan komt. Ook wordt constant onderzoek gedaan naar het onder andere smaakvoller maken van het Livar vlees en de binnen dit kader toe te passen gewassen. Hiermee is er dus tevens sprake van een innovatief project.

Risico's

De varkenshouderij die eerder beroep heeft ingesteld tegen de eerste versie van het voorliggende bestemmingsplan wordt in het kader van de bestuurlijke lus door de Afdeling in de gelegenheid gesteld om een zienswijze op het plan in te dienen. Verder kunnen overige belanghebbenden tegen de wijzigingen van het bestemmingsplan beroep aantekenen.

Burgerparticipatie

In het kader van de bestemmingsplanprocedure ex artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening heeft iedereen op het ontwerpbestemmingsplan 'Swaantjes - en Zandweg' een zienswijze kunnen indienen. Vervolgens kon tegen het vastgestelde bestemmingsplan beroep aangetekend worden. Ten aanzien van voorliggend bestemmingsplan kan alleen door belanghebbenden tegen de wijzigingen van het bestemmingsplan beroep aangetekend worden. De varkenshouderij wordt door de Afdeling in de gelegenheid gesteld om een zienswijze te geven.

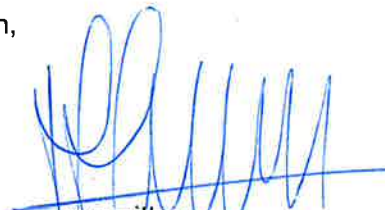
Bijgevoegde stukken

- Raadsbesluit
- Tussenuitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State ECLI:NL:RVS:2026:1952, d.d. 8 april 2026.
- Raadsvoorstel bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' d.d. 30 mei 2024.
- Oplegnotitie: Bestuurlijke lus bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' 29 juni 2026.
- Bestemmingsplan 'Swaantjes- en Zandweg' (NL.IMRO.1711.BP20220087-VG02) (verbeelding, regels en toelichting).

Burgemeester en wethouders van Echt-Susteren,

secretaris

voorzitter